TVÆRGÅENDE EFFEKTIVISERINGSANALYSE

Flere flygtninge i arbejde

Viborg Kommune

Version 25. november 2016

1 Indhold

2 Resumé 2

3 Den nuværende indsats på integrationsområdet 4

3.1 Udvikling i antallet af flygtninge og familiesammenførte i Viborg Kommune 4

3.2 Organisering af indsatsen i Viborg Kommune 4

3.2.1 Modtagelses- og integrationsforløb 5

3.2.2 Integrationsprogram 6

3.2.3 Sprogundervisning/danskuddannelse 6

3.2.4 Boligplacering af flygtninge 7

4 Nøgletalsanalyse 8

4.1 Resultattilskud pr. integrationsborger 8

4.2 Beskæftigelsesfrekvens 9

4.3 Anvendelse af virksomhedspraktik og løntilskud 11

4.4 Anvendelse af rådighedssanktioner 12

4.5 Overblik over resultater af nøgletalsanalyse 13

5 Anbefalinger og tiltag 14

5.1 Fokus på udvalgte brancher 14

5.2 Sprogpraktikker og jobpraktikker 15

5.3 Iværksætterikurser for integrationsborgere 16

5.4 Afklarings- og opkvalificeringsforløb på lokale virksomheder – Spot på job 16

5.5 Integrationsgrunduddannelsen som midlertidigt indsatsområde 17

5.6 Skærpet fokus på sanktionering 17

6 Økonomiske effekter 19

6.1 Bedre udnyttelse af driftsudgifter 19

6.2 Øge resultattilskud 19

6.3 Reducere overførsler 20

6.4 Opsummering af økonomisk rationale 20

7 Konklusion 22

2 Resumé

Økonomi- og Erhvervsudvalget vedtog på møde den 20. januar 2016 (sag nr. 2), at der skulle findes en række tværgående effektiviseringer, der sigter på at realisere effektiviseringsgevinster fra 2018 og frem. På møde den 24. august 2016 (sag nr. 8) godkendte Økonomi- og Erhvervsudvalget kommissorium for de tre analyser, herunder indeværende analyse af flygtningeområdet. Analysen er gennemført med en kort foranalyse i foråret 2016 og en mere grundig analyse i efteråret 2016.

Analysen fokuserer på den beskæftigelsesrettede indsats for flygtninge og familiesammenførte. I analysen indgår en kortlægning af den nuværende indsats på integrationsområdet, en nøgletalsanalyse samt en vurdering af det økonomiske forbedringspotentiale på området.

Analysen viser, at der i budgetperioden 2018-2021 er et samlet forbedringspotentiale på op mod 21 mio. kr. Dette dækker over en forbedring i resultattilskud og en reducering i overførsler, når flere borgere bliver selvforsørgende. Set i lyset af de midler, der allerede er tilført området gennem de to seneste budgetforlig og målrettede midler til den virksomhedsrettede indsats tilført som følge af trepartsforhandlingerne, samt en række understøttende faktorer (fx ny integrationsgrunduddannelse), forventes det, at potentialet kan indfris uden tilførsel af yderligere midler.

Tabel 1. Forbedringer i mio. kr. (netto)[1]

Emne	Forbedring i mio. kr.				
	2018	2019	2020	2021	2018-2021
Forbedring resultattilskud (job og uddannelse)	3,4	3,4	2,7	2,7	12,2
Reducering overførsler (integrationsydelse) - netto	2,5	2,5	1,9	1,9	8,8
I alt	5,9	5,9	4,6	4,6	21,0

Potentialet indfris, hvis det årligt lykkes at få resultattilskud for 79 personer, som enten er kommet i arbejde eller uddannelse i en periode på minimum seks måneder. I 2020 og 2021 vil målet være 69 personer pga. ophør af en midlertidig ordning på integrationsområdet (integrationsgrunduddannelsen), som vurderes at flytte 10 personer fra passiv forsørgelse årligt. Til sammenligning modtog Viborg Kommune i 2015 resultattilskud for 33 personer i beskæftigelse eller uddannelse og i 2016 for 23 personer (pr. 1. november 2016).

For at indfri målsætningen bør alle voksne integrationsborgere *som udgangspunkt* mødes som jobparate. Det betyder, at de skal i arbejde – og flest mulig inden for integrationsperioden. Der er igangsat et arbejde på integrationsområdet med henblik på at styrke den virksomhedsrettede del af integrationsindsatsen for at leve op til nylige lovgivningsændringer. Det vurderes, at der bør arbejdes videre med den nuværende omlægning af integrationsindsatsen og samtidig bør der igangsættes nye initiativer, som understøtter denne udvikling og den beskrevne målsætning.

På baggrund af analysen foreslås det:

- At integrationsborgere kommer i sprogpraktikker i starten af deres integrationsprogram og herefter målrettede jobpraktikker,
- At kommunen opretter 50 løbende sprogpraktikker til at supplere de private praktikker,
- At der i integrationsprogrammet fokuseres primært på udvalgte brancher i vejledning, vejledningsmateriale og valg af jobpraktikker,

[1] Omlægningen til virksomhedsrettet indsat er startet allerede i slutningen af 2016 og tiltagene i rapporten startes for de fleste tiltags vedkommende i 2017, det for ventes derfor at der kan opnås en forbedring på resultattilskuddet på 1,7 mio. allerede i 2017 samt en forbedring i størrelsen 1,2 mio. for overførsler.

- At der igangsættes et midlertidigt indsatsområde med Integrationsgrunduddannelse (IGU) i private virksomheder, som løber til og med 2. kvartal 2019,
- At der i samarbejde med VIBORGegnens Erhvervsråd gennemføres konkrete og hurtige afklarings- og opkvalificeringsforløb på udvalgte lokale virksomheder ("Spot på job") med henblik på tilpasning af arbejdskraft til virksomhedernes konkrete behov,
- At der igangsættes forløb med iværksætterikurser for integrationsborgere i samarbejde med VIBORGegnens Erhvervsråd, og
- At opmærksomheden omkring brugen af sanktionering af integrationsborgere for fravær mv. skærpes.

Ovenstående tiltag sammenfattes desuden i figur 1, hvor målsætninger for de konkrete indsatser fremgår.

Figur 1. Model for flere flygtninge i arbejde.

3 Den nuværende indsats på integrationsområdet

I indeværende kapitel gennemgås den nuværende indsats på integrationsområdet, herunder udviklingen i antallet af flygtninge og familiesammenførte i Viborg Kommune, beskrivelse af integrationsprogram, boligplacering og organisering af integrationsindsatsen.

3.1 Udvikling i antallet af flygtninge og familiesammenførte i Viborg Kommune

Som det fremgår af nedenstående tabel, så har Viborg Kommune modtaget et stigende antal flygtninge og familiesammenførte de seneste år. I 2015 var antallet af flygtninge modtaget under flygtningekvoten steget med 271 pct. i forhold til 2010.

I 2016 er der pr. 31. august 2016 modtaget 121 flygtninge under kvoten, som for Viborg Kommunes vedkommende er på 165 personer i 2016. Dette inkluderer ikke familiesammenførte. For 2017 har Udlændingestyrelsen meldt ud, at der forventes at blive fordelt 8.500 flygtninge til kommunerne. Styrelsen har lavet en foreløbig beregning af hvor mange flygtninge, de enkelte kommuner skal modtage. Viborg Kommunes kvote for 2017 er således ændret fra 391 til 243 og hertil kommer familiesammenførte. Den 25. august 2016 var der indtil videre ankommet 91 familiesammenførte.

Tabel 2. Antal flygtninge modtaget under kvoten og antal familiesammenførte til Viborg Kommune.

År	Antal flygtninge modtaget under kvoten	Antal familiesammenførte
2010	55	6
2011	71	14
2012	78	46
2013	94	71
2014	141	147
2015	204	80 (voksne eksl. børn)
2016	121 (pr. 31 august 2016)	91 (25. august 2016)

Kilde: Jobcenter og "Tal på udlændingeområdet pr. 31.08.2016" fra Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.

Nedenstående tabel viser fordelingen af nationalitet blandt flygtninge under integrationsloven i Viborg Kommune. Flygtningene kommer især fra Syrien, som udgør over halvdelen (55 pct.). Dernæst kommer personer fra Eritrea (12 pct.), Somalia (9 pct.) og statsløse (9 pct.).

Tabel 3. Andel flygtninge fordelt på nationalitet i pct.

Nationalitet	Andel i pct.
Syrien	55
Eritrea	12
Somalia	9
Statsløs	9
Afghanistan	3
Etiopien	3
Den Demokratiske Republik Congo	2
Iran	1

Kilde: Jobcenter

3.2 Organisering af indsatsen i Viborg Kommune

Integrationsindsatsen for voksne flygtninge er forankret i integrationsteamet i Jobcentret, men involverer desuden medarbejdere fra Ydelseskontoret, Borgerservice, Socialområdet og Sprogcentret. I forbindelse

med flygtningefamilier inddrages en række afdelinger i Børn og Unge (herunder Familieafdelingen, Dagbehandling, Sprogskole, B&U sekretariat samt Læringscenter). Der er udarbejdet en fast procedure for samarbejdet omkring modtagelsen af flygtningefamilier med henblik på koordinering og overholdelse af de frister, som fremgår af lovgivningen.

3.2.1 Modtagelses- og integrationsforløb

Nedenstående figur 2 beskriver overordnet en ny og justeret procedure for modtagelse af voksne flygtninge tilpasset nylige lovgivningsændringer på integrationsområdet. Modtagelsen af flygtninge starter, når flygtningene visiteres til Viborg Kommune fra asylcentret. Herefter påbegyndes boligplaceringen og den praktiske modtagelse af flygtningen, når denne ankommer sidste torsdag i måneden. Boligplaceringen beskrives nærmere i afsnit 3.2.4.

Kort efter modtagelsen påbegyndes integrationsprogrammet med hhv. introforløb ("Lær det danske samfund"), danskuddannelse og virksomhedsrettet indsats. Den virksomhedsrettede indsats beskrives nærmere i afsnit 3.2.2. Inden for fire uger efter ankomst har flygtningen en grundsamtale med sin sagsbehandler og vurderes som enten jobparat eller aktivitetsparat.

Flygtninge er som udgangspunkt tilknyttet en fast sagsbehandler i Integrationsteamet i Jobcentret til og med udgangen af integrationsprogrammet (nogle gange længere, hvis særlige omstændigheder taler for det). Virksomhedskonsulenter fra Jobcentret – med fokus på integrationsområdet - står for den opsøgende indsats i virksomhederne ift. praktikpladser, stillinger i løntilskud mv. Det gennemsnitlige antal sager pr. sagsbehandler i integrationsteamet er 71 (pr. 1. november 2016).

Sagsbehandlere og jobkonsulenter er i efteråret 2016 blevet organiseret i miniteams, hvor de er organiseret omkring den samme gruppe borgere med henblik på at sikre koordinering, overblik og viden om borgernes forløb og kompetencer.

Nogle flygtninge modtager desuden traumebehandling, bostøtte og/eller familiestøtte.

FAKTABOKS: DANSK SOCIALRÅDGIVERFORENINGS ANBEFALING TIL SAGSANTAL PÅ INTEGRATIONSOMRÅDET

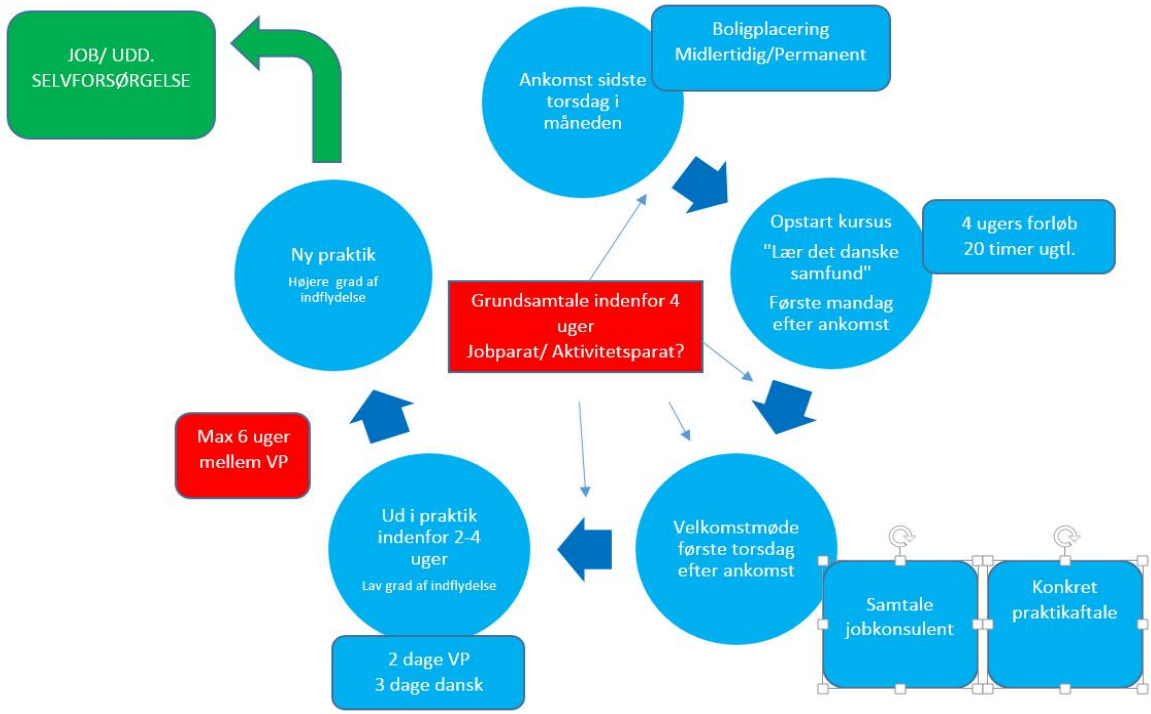
Hvis socialrådgiveren kun arbejder med den beskæftigelsesrettede indsats, kan socialrådgiveren have ansvar for op mod ca. 50 sager.

Hvis socialrådgiveren samtidig har ansvar for den brede sociale indsats, kan socialrådgiveren højst have ansvar for ca. 45 sager.

Hvis socialrådgiveren derudover også samtidig har ansvar for den praktiske modtagelse, kan socialrådgiveren højst have ansvar for ca. 35 sager.

Dansk Socialrådgiverforening (2016), "Dansk Socialrådgiverforenings vejledende sagstal 2016"

Figur 2. Oversigt over modtagelses- og integrationsforløb for flygtninge i Viborg Kommune.

3.2.2 Integrationsprogram

Viborg Kommune er forpligtet til at tilbyde flygtninge og familiesammenførte et integrationsprogram efter reglerne i Integrationsloven. Integrationsprogrammet skal tilrettelægges med henblik på, at udlændingen kan opnå ordinær beskæftigelse inden for ét år.

Som følge af ny lovgivning skal udlændingen tilbydes et første virksomhedsrettet tilbud i form af virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud så vidt muligt inden for de to første uger i kommunen og senest efter én måned og herefter en kontinuerlig virksomhedsrettet indsats.

Opnår udlændingen ikke beskæftigelse inden for ét år, skal programmet forlænges. Programmet skal forlænges, så længe udlændingen ikke har opnået selvforsørgelse via ordinært arbejde eller ordinær uddannelse og ikke har bestået en danskprøve. Det samlede integrationsprogram kan dog højst have en varighed på fem år.

Programmet består af danskuddannelse og beskæftigelsesrettede tilbud i form af vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik, ansættelse med løntilskud efter integrationsloven. Sammensætningen af danskuddannelse/sprogundervisning og virksomhedspraktik sammensættes så tæt på en 37 timers arbejdsuge som mulig fx 3 dages virksomhedspraktik og 2 dages danskundervisning (eller 5 dage med en kombination af danskuddannelse og praktik). Dette afhænger af en konkret vurdering og aftale med hhv. praktiksted og Sprogcenter.

3.2.3 Sprogundervisning/danskuddannelse

Flygtningene modtager sprogundervisning på det kommunale Sprogcenter Viborg. Afhængigt af flygtningenes sproglige kompetencer og uddannelsesbaggrund tilmeldes de enten Danskuddannelse 1, 2 eller 3:

- Danskuddannelse 1 er tilrettelagt for kursister med ingen eller ringe skolebaggrund, som ikke har lært at læse og skrive på deres modersmål,

- Danskuddannelse 2 er tilrettelagt for kursister, som normalt har en kort skole og uddannelsesbaggrund fra hjemlandet og må forventes ar have en forholdsvis langsom indlæring af dansk som andetsprog, og
- Danskuddannelse 3 er tilrettelagt for kursister, som normalt har en mellemlang eller lang skole- og uddannelsesbaggrund fra hjemlandet og må forventes at have en forholdsvis hurtig indlæring af dansk som andetsprog.

Hvis borgeren består danskprøve for enten Danskuddannelse 2 og 3 vil vedkommende få en højere månedlig integrationsydelse. I Viborg Kommune er der 425 borgere på integrationsydelse under Integrationsloven (oktober 2016), som er i gang med en danskuddannelse fordelt på:

- 125 borgere på Danskuddannelse 1
- 252 borgere på Danskuddannelse 2
- 48 borgere på Danskuddannelse 3.

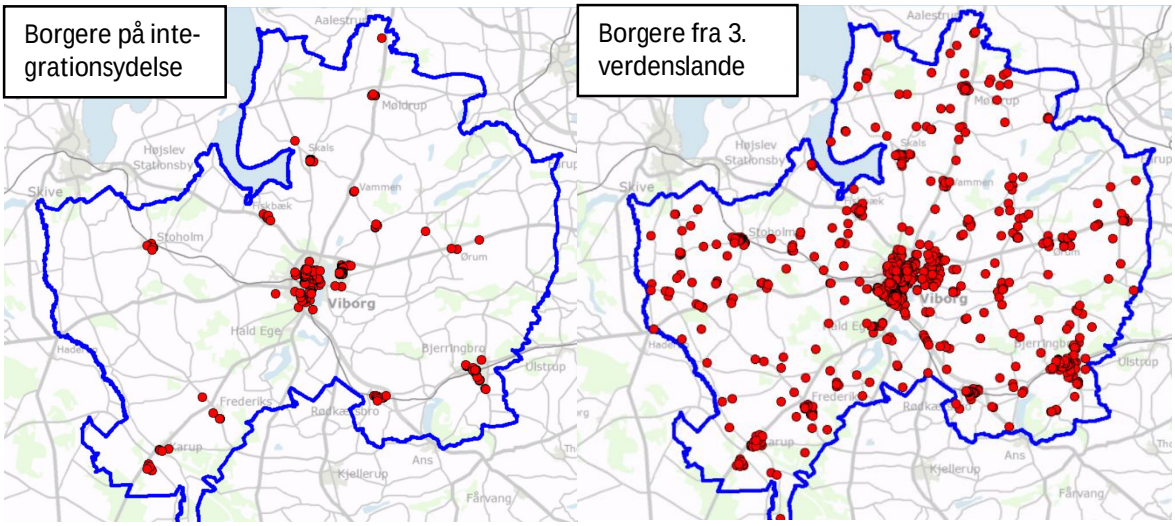
3.2.4 Boligplacering af flygtninge

Boligplaceringen af flygtninge påbegyndes så snart, at der modtages information fra asylcentret om visiterede flygtninge. Det prioriteres at finde en permanent bolig, men i visse tilfælde boligplaceres flygtninge midlertidigt i kommunale lokaler, indtil der er en permanent bolig ledig. Der samarbejdes både med boligforeninger og private udlejere.

Økonomi- og Erhvervsudvalget besluttede den 13. maj 2015 (sag nr. 6) retningslinjer for boligplaceringen af flygtninge i Viborg Kommune. Som en del af spredningsstrategien blev det besluttet, at boligplacering af enlige mænd fremover skulle ske i Viborg by, mens familier boligplaceres i byerne uden for Viborg by.

Nedenstående figur 3 viser kort over Viborg Kommune. Prikkerne angiver, hvor hhv. borgere på integrationsydelse og borgere fra 3. verdenslande bor i kommunen.

Figur 3. Kort over Viborg Kommune. Borgere på integrationsydelse (til venstre) og borgere fra 3. verdenslande (til højre).

Kilde: Jobcenter (november 2016)

4 Nøgletalsanalyse

I indeværende afsnit gennemgås nøgletal for Viborg Kommunes integrationsindsats. Afsnittet sammenligner Viborg Kommunes tal med 7 byerne (Herning, Holstebro, Horsens, Skive, Randers og Silkeborg). Derudover inddrages Vejle Kommune i sammenligningen, da Vejle Kommune til dels minder om sammenligningskommuner og ofte fremhæves for deres resultater i forhold til at få flygtninge i beskæftigelse.

4.1 Resultattilskud pr. integrationsborger

En væsentlig del af kommunens indtægter på integrationsområdet er baseret på henholdsvis grund- og resultattilskud. De konkrete (og opdaterede) satser herfor fremgår af faktaboksen til højre.

Grundtilskuddet er et månedligt tilskud, der gives pr. flygtning, mens resultattilskuddet er en belønning til kommunen, når det lykkes kommunen at få flygtningene i arbejde eller uddannelse eller hvis flygtningene består en danskprøve.

Nedenstående figur viser resultattilskud på integrationsområdet i 1.000 kr. pr. helårsborger[2] omfattet af integrationsprogram i 2015 fordelt efter typen af resultattilskud og kommune.

Det fremgår, at Viborg Kommune samlet set modtog det næststørste samlede resultattilskud pr. integrationsborger – kun overgået af Vejle Kommune. Viborg Kommune havde det højeste resultattilskud pr. integrationsborger på bestået danskprøve.

To kommuner har i 2015 opnået højere resultattilskud pr. integrationsborger end Viborg Kommune på uddannelse (Vejle og Holstebro Kommuner). Tre kommuner (Vejle, Skive og Horsens Kommuner) har i 2015 opnået højere resultattilskud pr. integrationsborger på arbejde. Der er i opgørelsen ikke taget højde for, hvor langt integrationsborgerne er i integrationsprogrammet.

FAKTABOKS: FINANSIERING AF INTEGRATIONSOMRÅDET 2017

Grundtilskud: Kommunen kan hjemtage et månedligt grundtilskud på 2.640 kr. i 3 år for hver flygtning og familiesammenført, der er omfattet af et integrationsprogram. I perioden fra den 1. januar 2017 til den 31. december 2018 udgør det månedlige grundtilskud for hver flygtning og hver udlænding, som er familiesammenført med en flygtning, dog 3.960 kr. For uledsagede mindreårige er der et særligt højt tilskud.

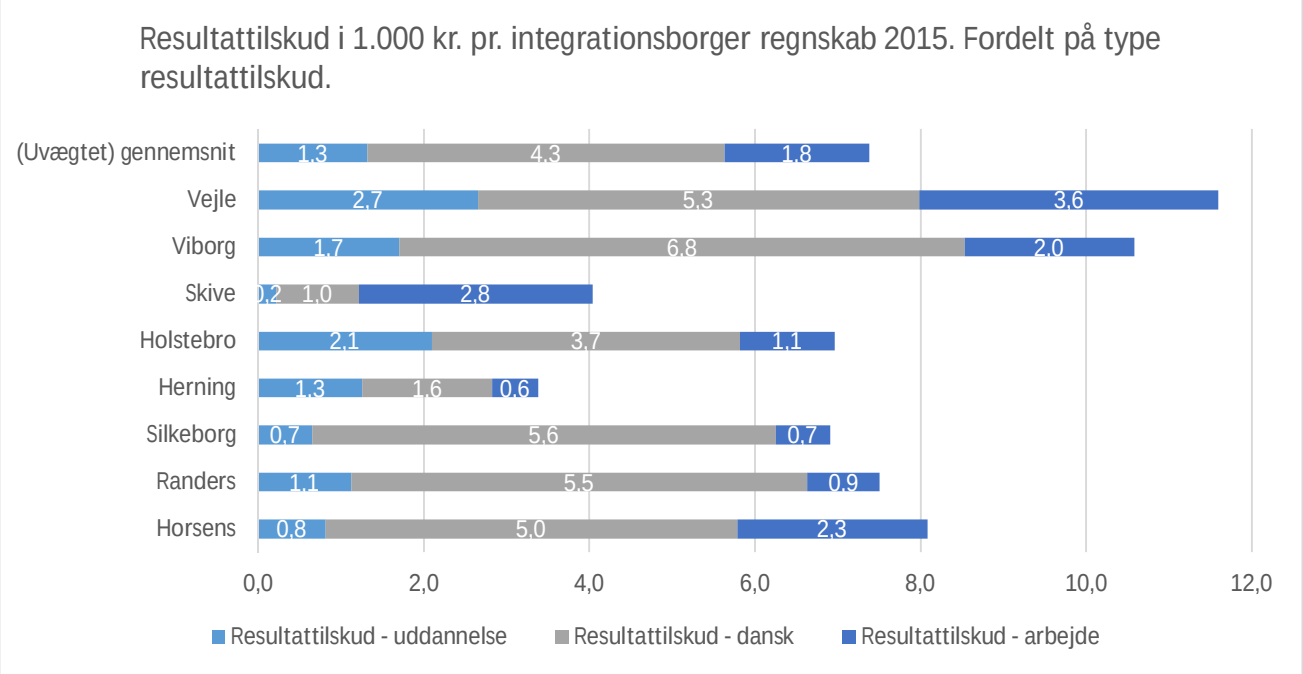
Resultattilskud: Kommunen kan hjemtage resultattilskud, når en flygtning eller familiesammenført kommer i arbejde (min. 6 mdr.), uddannelse eller består en afsluttende prøve i dansk. Som følge af topartsforhandlingerne er de nye satser fra og med 2017: 75.000, hvis en flygtning eller familiesammenført til flygtning kommer i arbejde eller i uddannelse indenfor 3 år – ellers 50.000. 32.000 kr. for bestået prøve i dansk. Perioden for at kunne opnå resultattilskud for beskæftigelse og uddannelse forlænges fra de nuværende 3 år til 5 år, dog til en lavere sats i de sidste to år af perioden.

Refusion: 50 pct. af udgifterne til integrationsprogrammer og introduktionsforløb inden for to rådighedsbeløb for hhv. personer omfattet af et integrationsprogram og personer omfattet af et introduktionsforløb. Kontanthjælp til personer omfattet af et integrationsprogram og integrationsydelsen er omfattet af refusion i henhold til refusionstrappen.

Budgetgaranti: Størstedelen af kommunernes nettoudgifter til integrationsprogrammer, introduktionsforløb, integrationsydelse og kontanthjælp under integrationsprogrammet er omfattet af budgetgarantien, dvs. at kommunernes nettoudgifter under ét dækkes enten via tilskud, refusion eller budgetgaranti/bloktilskud.

KL (2016), "Økonomistyring på integrationsområdet" og Integrationsloven (LOV nr. 665 af 08/06/2016)

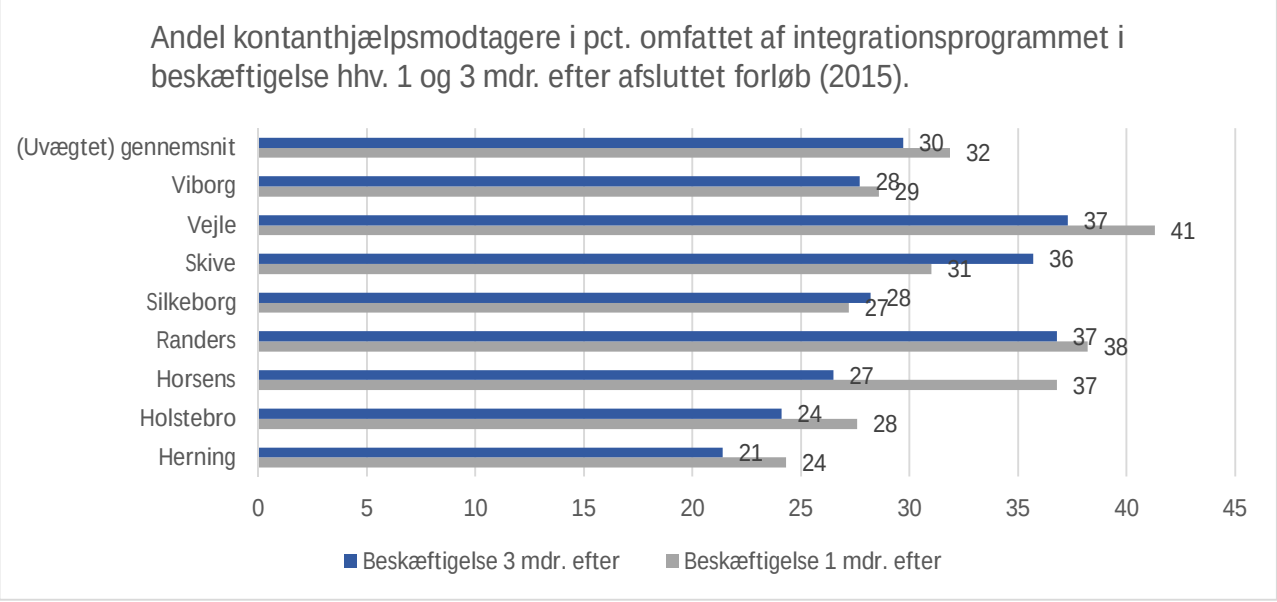
[2] Beregnet ud fra det grundtilskud, som kommunerne har modtaget i det pågældende år.

Note: På grund af forkert indberetning af resultattilskud for bestået danskprøve i 2015 fremgår Viborg Kommunes indtægter for lavt i data fra Danmarks Statistik i 2015. Der er i figuren regnet med korrigerede tal for Viborg Kommune i 2015.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

4.2 Beskæftigelsesfrekvens

Nedenstående figur viser beskæftigelsesstatus for kontanthjælpsmodtagere omfattet af integrationsprogrammet hhv. 1 og 3 mdr. efter afsluttet forløb i 2015. Figuren viser udelukkende beskæftigelseseffekten for integrationsborgere på *kontanthjælp*. Der kan på nuværende tidspunkt ikke skaffes tilsvarende valide og sammenlignelige tal for integrationsborgere på *integrationsydelse*, da ydelsen er forholdsvis ny. Beskæftigelse inkluderer ud over ordinært arbejde også SU-berettiget uddannelse, voksenlærlingeforløb m.m. Viborg Kommune ligger lige under gennemsnittet i sammenligningen. Særligt Skive, Randers og Vejle Kommuner ligger højere end Viborg Kommune.

Kilde: Jobindsats.dk

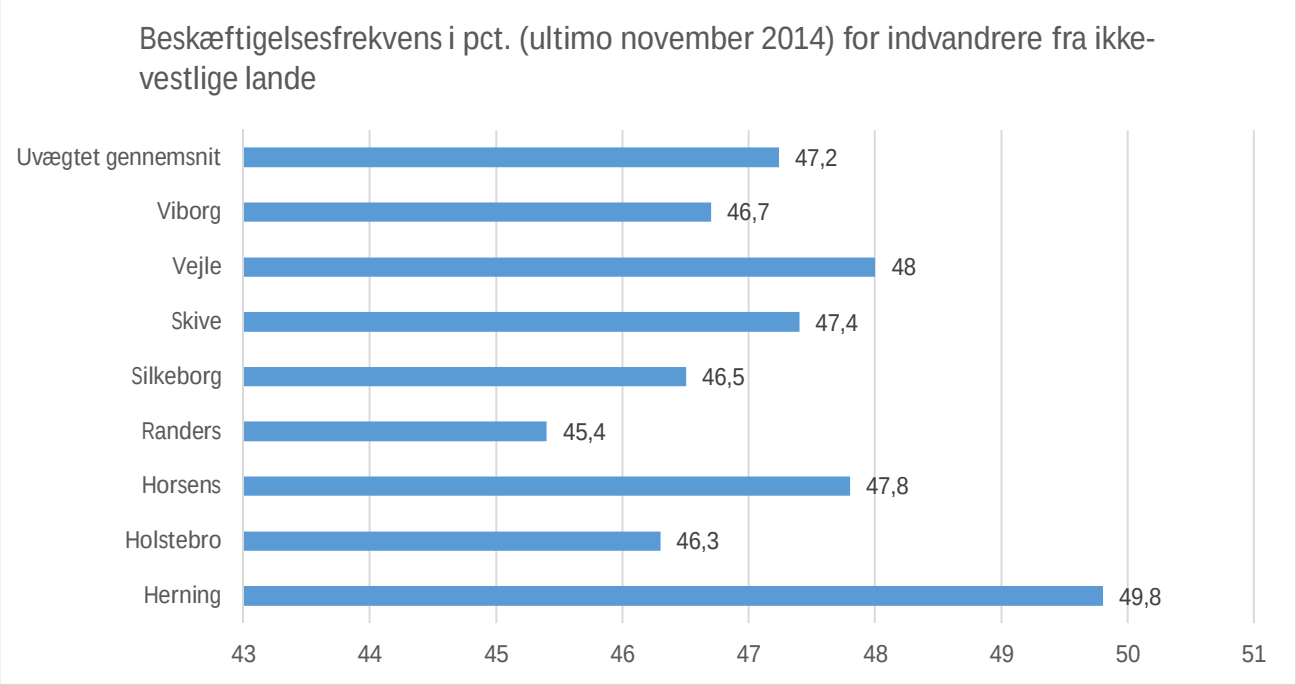
Nedenstående tabel viser udviklingen i andelen af kontanthjælpsmodtagere omfattet af integrationsprogrammet, som er i beskæftigelse 1 mdr. efter afsluttet forløb i perioden 2012 til 2015. Det fremgår, at det uvægtede gennemsnit for gruppen er faldet med 5 procentpoint i perioden og 18 procentpoint for Viborg Kommunes vedkommende. Der er relativt store udsving mellem årene. Viborg Kommune ligger over gennemsnittet i 2012 og 2014 og under gennemsnittet i 2013 og 2015.

Tabel 5. Andel kontanthjælpsmodtagere i pct. omfattet af integrationsprogrammet i beskæftigelse 1 mdr. efter afsluttet forløb (2012-2015).

Kommune	2012	2013	2014	2015
Herning	31	40	39	21
Holstebro	33	26	18	24
Horsens	47	24	33	27
Randers	28	33	40	37
Silkeborg	22	38	32	28
Skive	32	26	25	36
Vejle	42	43	10	37
Viborg	46	29	34	28
(Uvægtet) gennemsnit	35	32	29	30

Kilde: Jobindsats.dk og egne beregninger

Nedenstående figur viser beskæftigelsesfrekvensen for ikke-vestlige indvandrere i sammenligningskommunerne ultimo november 2014. Det fremgår, at spredningen er på 4,4 procentpoint, hvor Randers Kommune ligger lavest (45,4 pct.) og Herning Kommune ligger højest (49,8 pct.). Viborg Kommune ligger 0,5 procentpoint under gennemsnittet.

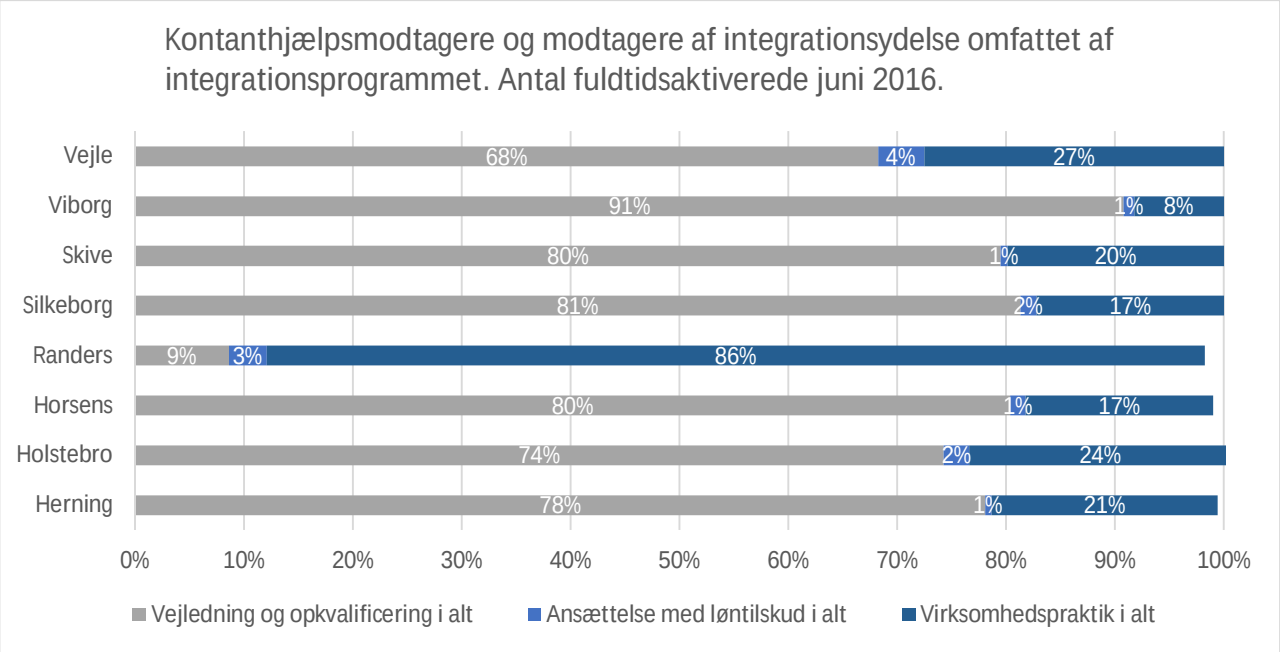

Kilde: Danmarks Statistik (RAS200) og egne beregninger

4.3 Anvendelse af virksomhedspraktik og løntilskud

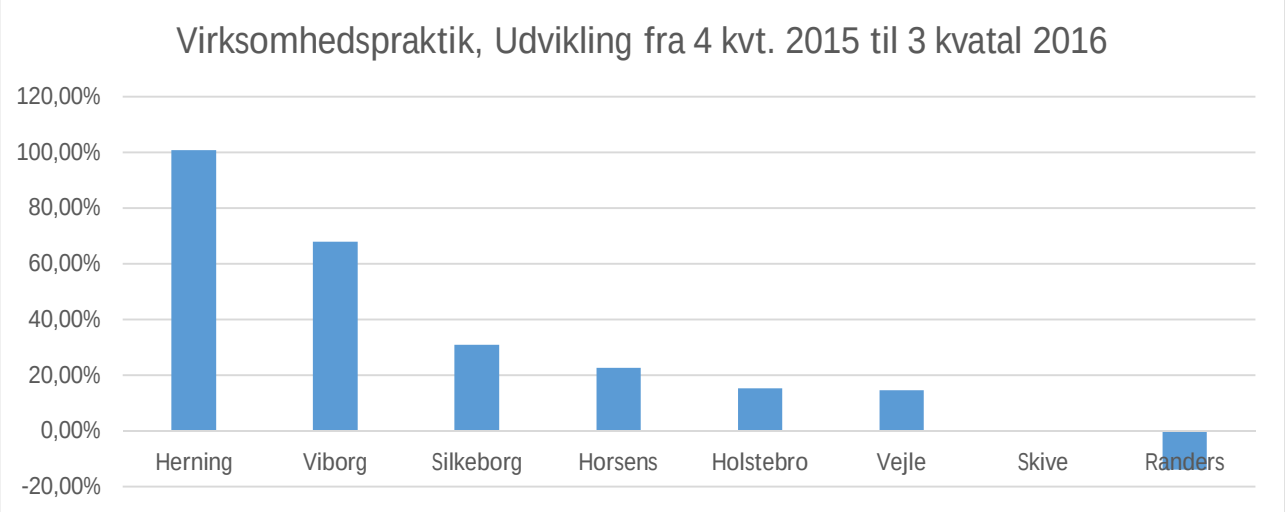
Nedenstående figur viser, i hvilket omfang kommunerne anvender virksomhedspraktik og/eller løntilskud overfor personer omfattet af integrationsprogrammet, som modtager enten kontanthjælp eller integrationsydelse. Det fremgår, at Viborg Kommune i juni 2016 i mindre grad end de øvrige kommuner anvendte virksomhedspraktik som aktiveringsform overfor personer omfattet af integrationsprogrammet.

Blandt de andre kommuner skiller Randers Kommune sig ud med næsten 9 ud af 10 i virksomhedspraktik/løntilskud, hvilket er markant flere end de øvrige. I Viborg Kommunes tilfælde er færre end én ud af 10 fuldtidsaktiverede i virksomhedspraktik/løntilskud.

Kilde: Jobindsats.dk og egne beregninger.

Viborg kommune er på vej med omlægningen, nedenfor ses udviklingen i antallet af virksomhedspraktikker på integrationsområdet, sammenlignet med andre kommuner.

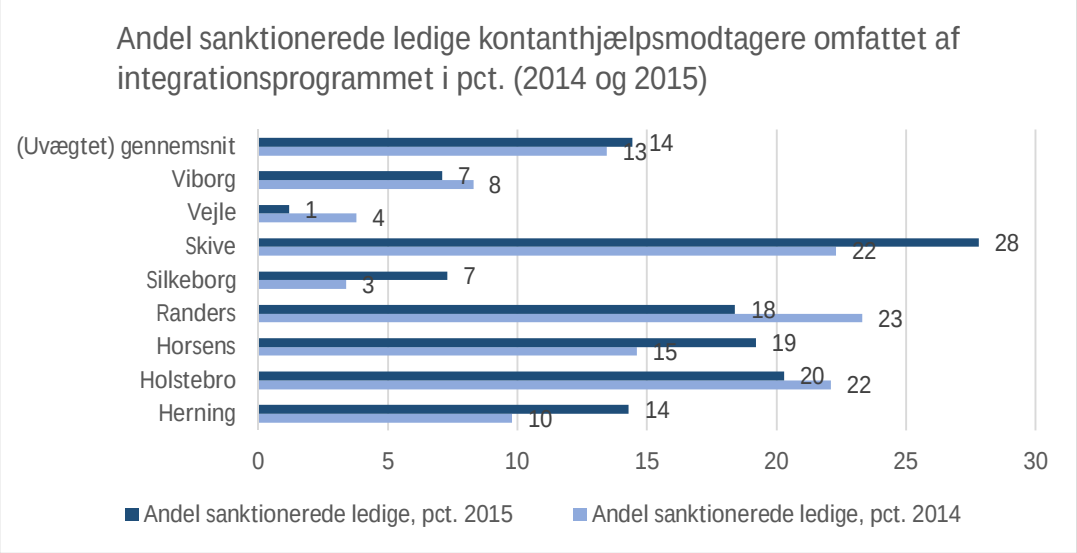

Kilde: Jobindsats.dk

4.4 Anvendelse af rådighedssanktioner

Kommunerne kan sanktionere ydelsesmodtagere omfattet af integrationsprogrammet fx som konsekvens af udeblivelse fra samtale eller tilbud. Nedenstående figur viser, i hvor høj grad kommunerne anvender rådighedssanktioner over for kontanthjælpsmodtagere omfattet af integrationsprogrammet.

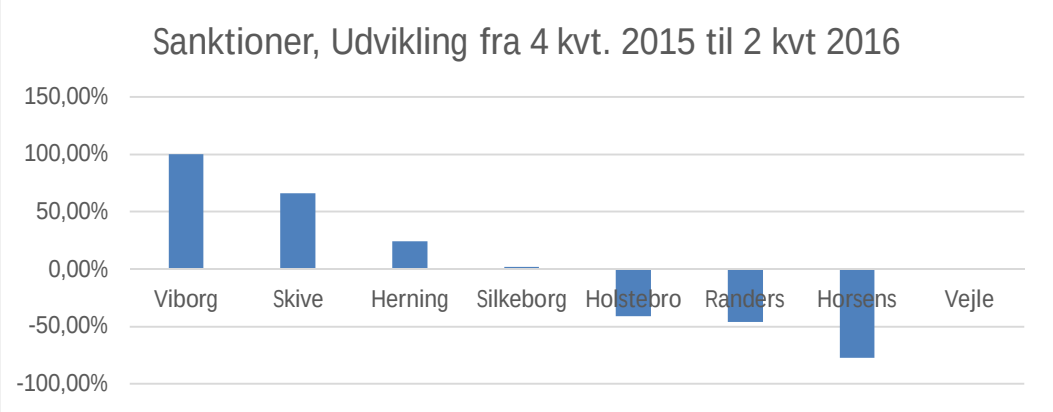
Det fremgår, at der er stor forskel på kommunernes anvendelse af sanktioner, hvor Skive, Randers, Horsens og Holstebro Kommuner i højere grad end de øvrige sammenligningskommuner anvender rådighedssanktioner. Viborg Kommune benytter sig i mindre grad af rådighedssanktioner end gennemsnittet (7-8 pct.) og i 2015 sanktionerede Skive Kommune fire gange så mange kontanthjælpsmodtagere omfattet af integrationsprogrammet som Viborg Kommune.

Kilde: Jobindsats.dk og egne beregninger.

Ændret fokus, med KLs ungerapport i 2015 – har ændret tilgang til sanktioner. Andelen af sanktionerede er steget til det dobbelte niveau fra 4. kvartal 2015 til 2. kvartal 2016. Med en endnu større andel i aktivitet og fortsat fokus forventes en stigende kurve. Hvortil dog skal siges at sanktioner ikke er et mål i sig selv, men et middel til fastholdelse af borgeren i den retning mod selvforsørgelse.

Nedenfor ses udviklingen i andelen af sanktioner for de enkelte kommuner.

Kilde: Jobindsats.dk, NB: der er ikke data for Vejle kommune i 4 kvt. 2015

4.5 Overblik over resultater af nøgletalsanalyse

Ovenstående gennemgang af nøgletal i forhold til integrationsprogrammet viser, at Viborg Kommune:

- har det højeste resultattilskud for bestået danskprøve pr. integrationsborger blandt sammenlignings-kommunerne,
- har et lavere resultattilskud for hhv. uddannelse og beskæftigelse pr. integrationsborger end enkelte kommuner (men højere end gennemsnittet),
- har en faldende beskæftigelsesfrekvens for kontanthjælpsmodtagere efter endt integrationsforløb,
- anvender virksomhedspraktik i væsentlig mindre grad end de øvrige sammenligningskommuner, og
- anvender rådighedssanktioner i mindre grad end gennemsnittet af sammenligningskommunerne.

5 Anbefalinger og tiltag

I indeværende kapitel gennemgås og begrundes analysens anbefalinger. Disse tager udgangspunkt i den igangværende omlægning af integrationsindsatsen i Jobcentret, ovenstående nøgletalsanalyse, inspiration fra sammenligningskommunerne samt dialog med VIBORGegnens Erhvervsråd undervejs i processen.

5.1 Fokus på udvalgte brancher

I marts 2015 lavede Jobcentret en analyse af erhvervs- og uddannelsesmæssig erfaring blandt integrationsborgere visiteret til kommunen (borgere, der var fraflyttet, havde fået anden forsørgelse, var udvandret eller repatrieret indgik ikke i analysen). Opgørelsen inkluderede 181 mænd og 81 kvinder - i alt 262 personer. De overordnede resultater fremgår nedenfor.

18 pct. havde en uddannelse fordelt på:
- 13 pct. universitetsuddannede
- 5 pct. faguddannede

Af dem havde 30 pct. bevis på deres uddannelse

68 pct. havde erhvervserfaring - primært fra:
- Bygge og anlæg
- Tekstil og beklædning
- Transport
- Landbrug

Om erhvervserfaringen inden for de dominerende brancher kan der bemærkes følgende:

- Bygge og anlæg – kun få faglærte. De fleste har været arbejdsmænd, cementblandere eller svejsere.
- Tekstil og beklædning – primært ufaglærte skræddere.
- Transport – chauffør, taxachauffør og lastbilchauffør. De færreste har fået godkendt deres kørekort fra hjemlandet.
- Landbrug – få højtuddannede og faglærte. De fleste har været landbrugsmedhjælpere i eget eller familiens landbrug eller passet kameler, geder og lign.

Da kun få har en videregående uddannelse, er faglærte eller mestrer det danske sprog, betyder det, at der må fokuseres på beskæftigelse og uddannelse i brancher, hvor der er relativt lave uddannelsesmæssige krav og mange ledige/nyopslåede stillinger. Vejle Kommune har arbejdet med såkaldte

FAKTABOKS: NI UDVALGTE BRANCHER, SOM FLYGTNINGENE PRÆSENTERES FOR

- Transport
- Køkken/kantine
- Håndværkerfag
- Institutioner
- Detail
- Lager/logistik
- Pakke/produktion/montage
- Rengøring
- Pleje/omsorg

Materiale fra Jobcenter: Branchepakker

branchepakker på flygtningeområdet i flere år, som målretter den beskæftigede indsats for flygtninge mod udvalgte brancher, og en række kommuner har taget konceptet til sig.

De udvalgte brancher, som der fremadrettet fokuseres på fremgår af faktaboksen. Der er indkøbt konkret vejledningsmateriale fra Skanderborg Kommune oversat til de relevante sprog og målrettet brancherne. Materialet skal justeres til Viborg Kommune og det lokale erhvervsliv. Der er lavet en aftale med VIBORGegnens Erhvervsråd om kvalificering af materiale og identificering af relevante virksomheder.

Tiltag	Målsætning
Tilpasning af vejledning og målretning af praktikker og opkvalificering til udvalgte brancher.	Vejledningsmateriale tilpasset og trykt 1. kvartal 2017.

5.2 Sprogpraktikker og jobpraktikker

For en stor andel af integrationsborgerne vil både kendskabet til det danske og lokale arbejdsmarked være begrænset. Derudover vil sprog og manglende forståelse for arbejdskultur ofte være en barriere for at komme i beskæftigelse. Derfor vil der med fordel kunne fokuseres på, at flygtninge i første omgang kommer i sprogpraktik, hvor der er fokus på tilegnelse af dansk sprog og dansk arbejdspladskultur fx ting som kollegaskab, mødestabilitet osv. Herefter vil der i højere grad kunne fokuseres på relevante kompetencer og brancher, når de mestrer tingene fra sprogpraktikkerne (ca. 6 mdr.).

Der er aktuelt ca. 550 borgere under Integrationsloven, der skal i en kombination af virksomhedspraktik/danskuddannelse. I perioden mellem praktikforløbene er der mulighed for at arbejde med CV og opkvalificering. For at leve op til lovgivningen er målet, at der løbende er 60 pct. i praktik. Dette giver et behov for ca. 330 løbende praktikpladser, herunder:

- Sprogpraktikker (for nyankomne flygtninge) – behov ca. 80-100 løbende pladser
- Jobpraktikker (løbende efterfølgende praktikker) – behov ca. 230-250 løbende pladser.

Tiltag	Målsætning
Fokus på sprogpraktikker i starten af integrationsforløb og herefter målrettede jobpraktikker.	60 pct. løbende i praktik.

Viborg Kommune udgør med sine ca. 6.000 ansatte en stor arbejdsplads og potentiel arbejdsgiver for flygtninge og mangfoldighed er en af kommunens værdier. For at finde tilstrækkeligt med sprogpraktikker foreslås det, at Viborg Kommune tilbyder at tage flygtninge i sprogpraktik svarende til 50 løbende pladser. De øvrige sprogpraktikker skal findes i virksomheder og andre offentlige organisationer.

Randers Kommune har oprettet 300 praktikpladser til flygtninge løbende indtil sommeren 2017. Der er primært tale om sprogpraktikker og praktikanterne er fordelt i hele den kommunale organisation efter en fordelingsnøgle, der er lavet ud fra områdernes andel af kommunens serviceudgifter.

FAKTABOKS: DE 10 STILLINGER I KOMMUNERNE MED STØRST ANDEL IKKE-VESTLIGE BLANDT STILLINGER MED MINIMUM 100 FULDTIDSANSATTE MED IKKE-VESTLIG BAGGRUND (PCT.)

Rengøring af kontorer og beboelsesområder: 34 pct.

Social- og sundhedsarbejde i private hjem, medhjælpere og assistenter: 11 pct.

Medhjælp i køkken: 10 pct.

Pædagogisk medhjælp: 8 pct.

Tandklinikassistentarbejde: 8 pct.

Andet børneomsorgsarbejde: 7 pct.

Socialrådgivningsarbejde: 6 pct.

Socialrådgivningsarbejde på mellemniveau: 5 pct.

Pædagogisk arbejde: 4 pct.

Manuelt arbejde inden for anlægssektoren: 3 pct.

Momentum på baggrund af tal fra Danmarks Statistik

Det foreslås, at Viborg Kommune vælger en "frivillig" model, hvor kommunen gennem individuelle vurderinger og frivillige aftaler sikrer 50 *løbende* pladser til sprogpraktik internt i kommunen. Der er aktuelt lavet en aftale om 15 løbende pladser på kommunens plejecentre. Målsætningen drøftes i Hoved-MED 14. november 2016.

Som udgangspunkt følger der ikke økonomiske forpligtelser (fx løn) med for praktikværterne. Der vil dog skulle afsættes tid i de berørte afdelinger til tilrettelæggelse, oplæring og samtaler med en jobkonsulent. Mødedisciplin, arbejdsidentitet og almen kommunikation er de vigtigste opgaver i forbindelse med sprogpraktikken/praktikforløbet.

På børn- og ungeområdet er der en særlig forhindring i forhold til gennemførelse af jobpraktik for flygtninge som følge af krav om fremvisning af ren børneattest. Den fremtidige praksis for ansættelser, hvor der ikke foreligger en fyldestgørende børneattest, forventes behandlet i Hoved-MED, Økonomi- og Erhvervsudvalget og Byrådet ultimo 2016.

Anbefaling	Målsætning
Oprettelse af kommunale sprogpraktikker	50 løbende praktikpladser i kommunen.

5.3 Iværksætterikurser for integrationsborgere

Tal fra Danmarks Statistik viser, at indvandrere fra ikke-vestlige lande i beskæftigelse i højere grad end etniske danskere er selvstændige[3] og i trepartsforhandlingerne blev Regeringen og arbejdsmarkedets parter enige om at drøfte, hvordan indsatsen for at blive selvstændig kan forbedres, sådan at flygtninge og familiesammenførte, der har evnerne til at etablere sig som selvstændige, nemmere kan opfylde de krav, som myndighederne stiller mv, uden at det stiller andre grupper på det danske arbejdsmarked ringere. Vejle Kommune har gennem flere år haft en etnisk iværksætterkonsulent til at understøtte iværksætteri for målgruppen.

Det foreslås, at der laves et lokalt fokus på iværksætteri tilpasset målgruppen. Formålet vil være at opfordre til og understøtte af flere integrationsborgere opnår selvforsørgelse gennem egen virksomhed. Der vil kunne trækkes på erfaringer fra f.eks. Center for Etnisk Erhvervsfremme, Vejle Kommunes etniske iværksætterkonsulent, men også Viborg Kommune og VIBORGegnens Erhvervsråds iværksætterikurser for forsikrede ledige.

VIBORGegnens Erhvervsråd og Viborg Kommune har igangsat en dialog omkring udarbejdelse af et forløb med målrettede iværksætterikurser. Finansieringen af kurser kan enten ske gennem omprioritering inden for rammen eller gennem Udvalget for Uddannelse, Handel og Innovations pulje på integrationsområdet.

Anbefaling	Målsætning
Målrettede iværksætterikurser i samarbejde med VIBORGegnens Erhvervsråd.	Forløb gennemført i 2017

5.4 Afklarings- og opkvalificeringsforløb på lokale virksomheder – Spot på job

I forbindelse med analysen er der lavet aftale om et samarbejde med VIBORGegnens Erhvervsråd, hvor en række flygtninge skal kompetenceafklares og efterfølgende vurderes på relevante virksomheder med henblik på konkret vurdering af flygtningenes arbejdsevne, herunder mulighed for beskæftigelse, behov for konkrete

[3] 11 procent af flygtninge i beskæftigelse er selvstændige, mens tallet for etniske danskere er 6 procent.

opkvalificerende kurser, der kunne sikre beskæftigelse, samt evt. anvisning af anden relevant virksomhed i virksomhedernes netværk.

Tiltag	Målsætning
I samarbejde med VIBORGegnens Erhvervsråd gennemføres afklarings- og opkvalificeringsforløb på lokale virksomheder	Pilotforløb gennemført og evalueret 2. kvartal 2017

5.5 Integrationsgrunduddannelsen som midlertidigt indsatsområde

Den 1. juli 2016 trådte en ny ordning i kraft for ansættelse af flygtninge i virksomheder: integrationsgrunduddannelsen (IGU). Integrationsgrunduddannelsen er et resultat af trepartsaftalen om arbejdsmarkedsintegration mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter af 17. marts 2016.

IGU er en 3-årig forsøgsordning, som skal sikre mulighed for arbejde og opkvalificering for flygtninge og familiesammenførte til flygtninge, hvis kvalifikationer og produktivitet endnu ikke står mål med kravene på det danske arbejdsmarked. Ansættelsen er midlertidig og udgør en trædesten til det ordinære arbejdsmarked.

IGU varer to år og omfatter ansættelse i en lønnet praktikstilling på en virksomhed og skoleundervisning med uddannelsesgodtgørelse svarende til integrationsydelse. Ordningen bygger på de eksisterende overenskomster og satserne for den 2-årige erhvervsgrunduddannelse. IGU er et supplement til virksomhedspraktik, løntilskud og opkvalificering, men er ikke et tilbud i integrationslovens forstand.

Modsat løntilskud og virksomhedspraktik vil kommunen kunne hjemtage resultattilskud og reducere forsørgelsesudgifter i aftaleperioden. Der er derfor incitament for at anvende IGU frem for både løntilskud og virksomhedspraktik, når det er muligt. Private virksomheder modtager bonus for at ansætte IGU-praktikanter. Det gør offentlige virksomheder, herunder kommuner, derimod ikke.

Det foreslås, at der laves en særlig midlertidig indsats om IGU til og med 2. kvartal 2019, hvor muligheden for at tegne nye aftaler udløber. Jobcentret kan spille en væsentlig rolle i at skabe kontakten mellem interesserede virksomheder og flygtninge, der overvejer at påbegynde en IGU. Det vurderes, at det er realistisk, at der kan indgås 10 IGU-forløb årligt indtil 2019.

Anbefaling	Målsætning
Særligt midlertidigt indsatsområde med IGU i virksomheder i perioden til og med 2. kvartal 2019.	10 nye IGU-forløb årligt i 2018-2019

Det kan derudover bemærkes, at Viborg Kommune er i dialog med VIA UC vedrørende oprettelsen af Forberedelseskurser for Indvandrere og Flygtninge (FIF) i Viborg. Forberedelseskurset er en adgangsvej for flygtninge og indvandrere til VIA UC's uddannelser og varer ét år. Kommunen vil kunne hjemtage resultattilskud for personer, som fortsat er indskrevet på uddannelsen efter seks måneder.

5.6 Skærpet fokus på sanktionering

Nøgletalsanalysen viste, at Viborg Kommunes anvendelse af sanktioner over for målgruppen er lavere end gennemsnittet af sammenligningskommunerne. Hvorvidt dette skyldes mere pligtopfyldende borgere eller forskellig praksis kommunerne imellem kan ikke umiddelbart udledes af tallene.

Brugen af sanktioner bør imidlertid være et opmærksomhedspunkt fremover, eftersom evnen til at møde op til aftaler, herunder tilbud og undervisning, er afgørende kompetencer i forhold til at komme i beskæftigelse og kunne bestå danskprøver. Der bør være opmærksomhed omkring at målrette sanktionering de målgrupper, hvor det kan forventes at have en positiv effekt.

Da sanktioner ikke er et mål i sig selv, opstilles der ikke en målsætning for andelen af sanktioner på området. Der er påbegyndt dialog med Skive Kommune med henblik på erfaringsudveksling på området.

Anbefaling	Målsætning
Øget opmærksomhed omkring flygtningenes ret og pligter, herunder brugen af sanktionering.	Ingen

6 Økonomiske effekter

6.1 Bedre udnyttelse af driftsudgifter

Der er på integrationsområdet igangsat en proces, hvor midler fra supplerende undervisning på Sprogskolen omlægges til at styrke den virksomhedsrettede indsats. Det vurderes, at der samlet set hverken skal tilføres eller fjernes driftsmidler til området på nuværende tidspunkt. Dette skal ses i lyset af prioriteringen af området i de to seneste budgetforlig og to- og trepartsforhandlingerne i foråret, det høje antal sager pr. sagsbehandler og forventningen om nogenlunde uændret mængde af personer omfattet integrationsprogram. De seneste år har imidlertid vist, at der på kort tid kan ske markante op- og nedjusteringer i flygtningekvoten.

Udgifterne til integrationsområdet bør fortsat vurderes løbende, så der er overensstemmelse mellem udgifterne til området og det konkrete og forventede antal integrationsborgere i Viborg Kommune. Det vil sige, at en markant og varig ændring i antallet af integrationsborgere (flere/færre) bør medføre en tilpasning af udgifterne (flere/færre).

Det vurderes, at der kan opnås en større effekt af de nuværende afsatte midler til området ved den nuværende omlægning og de i analysen fremhævede anbefalinger. Der er igangsat en nærmere analyse af kommunens udgifter til Sprogskolen blandt andet i lyset af varslede lovgivningsændringer i forhold til målrettet finansiering af danskundervisning og med henblik på sikring af korrekt hjemtagning af resultattilskud for bestået danskprøve på Sprogcentret.

6.2 Øge resultattilskud

Der forventes 536 borgere omfattet af integrationsprogrammet i perioden 2018-2021. Der er budgetlagt med samlet 34 resultattilskud for job og uddannelse pr. år i perioden. I budgetlægningen er der regnet med resultattilskud på 50.000, hvilket giver et samlet resultattilskud for job og uddannelse på 1,7 mio. kr. om året. Ændring i satserne for resultattilskuddet fra forventningen på 50.000 til 75.000 (fra og med 2017) vil bidrage med 0,6 mio. kr. i resultattilskud da de 25 af disse forventes at udløse det større resultattilskud.

Hvis Viborg Kommunes resultater var ligesom Vejle Kommunes, så ville det betyde, at 35 flere personer kommer i enten beskæftigelse eller uddannelse årligt, end Viborg Kommune har budgetteret med. I forhold til B2017-2020 vil det medføre en årlig forbedring på 2,1 mio. kr. i resultattilskud.

Med indførslen af IGU må det forventes, at der kan indhentes et resultattilskud, som kommer udover den generelle forbedring beskrevet ovenfor, da denne mulighed (IGU) ikke var tilgængelig i 2015, hvor resultaterne er opgjort. Det vurderes, at det vil være realistisk, at der kan hjemtages resultattilskud på op til 10 IGU-aftaler årligt, hvilket vil medføre et øget resultattilskud på 0,7 mio. kr. Da muligheden for at lave nye IGU-aftaler slutter i 2019, vil "IGU-bidraget" til resultattilskuddet på 0,7 mio. kr. kun gælde for 2018-2019.

Samlet set giver det en årlig forbedring i resultattilskud på 3,4 mio. kr. ift. forventningerne i B2017-2020 og 60 borgere flyttet fra overførsler til beskæftigelse eller uddannelse. Det skal bemærkes, at såfremt Viborg Kommunes flygtningekvoter i 2017-2020 falder mærkbart på grund af lavere tilstrømning af asylansøgere til Danmark, så må forventningen til resultattilskuddet ligeledes falde tilsvarende, da tilgangen af integrationsborgere vil være mindre end afgangen (integrationsprogram afsluttes efter max fem år).

Tabel 6. Forventet årligt resultattilskud på uddannelse og beskæftigelse

Emne	Antal helårspersoner	Resultattilskud pr. person i kr.	Resultattilskud i mio. kr.
Nuværende forventning uddannelse og beskæftigelse jf. B2017-2020	34	50.000	1,7
Ændring af satser for resultattilskud job og uddannelse fra forventet 50.000 til 75.000 – betydning for nuværende forventning jf. B2017-2020	25	25.000	0,6
Forbedring til benchmark (Vejle) på uddannelse og beskæftigelse (ift. B2017-2020) (år 1-3)	15	75.000	1,1
Forbedring til benchmark (Vejle) på uddannelse og beskæftigelse (ift. B2017-2020) (år 4-5)	20	50.000	1,0
Integrationsgrunduddannelsesforløb (IGU)	10	75.000	0,7
I alt			5,1

Note: Der er forudsat 536 integrationsborgere i 2018-2021. Tallene er justeret ift. nye gældende satser for resultattilskud på integrationsområdet fra og med 2017.

6.3 Reducere overførsler

Hvis Viborg Kommune får flere personer i arbejde eller uddannelse i 2018 end budgetteret, så vil dette - udover flere indtægter fra resultattilskud - medføre færre udgifter til overførsler primært integrationsydelse. Hvis målsætningen om 40 flere borgere i enten uddannelse eller beskæftigelse opnås, så vil det medføre et årligt fald i overførsler på 3,5 mio. kr. (brutto) og 2,5 mio. kr. (netto – efter refusion), når der tages højde for, at der for personer på integrationsgrunduddannelsesforløb (IGU) vil være kommunale udgifter til integrationsydelse, når IGU-praktikanten deltager i den aftalte skoleundervisning og derfor ikke får løn (20 uger fordelt over to år dvs. 10 uger om året), hvilket svarer til et fald på 8,1 helårspersoner på overførselsområdet.

Tabel 7. Forventet reducering i integrationsydelse

Emne	Antal helårspersoner	Årlig udgift til integrationsydelse i kr.	Årlig reducering i udgifter til integrationsydelse i mio. kr. (brutto)	Gennemsnitlig refusionspct. integrationsydelse	Årlig reducering i udgifter til integrationsydelse i mio. kr. (netto)
Reducering i integrationsydelse (uden IGU)	30,0	86.759,28	2,8	28,91	2,0
Reducering i integrationsydelse (kun IGU)	8,1	86.759,28	0,7	28,91	0,5
I alt	57,3	86.759,28	3,5	28,91	2,5

Note: I budgetperioden forventes årligt 536 borgere omfattet af integrationsprogrammet. Der regnes med en månedlig udgift til integrationsydelse på 7.229,94 kr. (årlig udgift på 86.759,28 kr.). Størrelsen af integrationsydelsen er afhængig af familietype (dvs. enlig/gift eller, forsørger/ikke forsørger, hjemmeboende under 30 år/over 30 år). De 10 personer, der forventes på at blive flyttet fra integrationsydelse til integrationsgrunduddannelsesforløb (IGU), svarer til 8,1 helårspersoner, da der udbetales integrationsydelse i skoleperioden af forløbet (20 uger fordelt over to år). Refusionsprocenten (28,91) er opgjort som et gennemsnit i perioden januar til august 2016 (bemærk faldende tendens i perioden). Der kan kun tegnes nye IGU-aftaler til og med 2. kvartal 2019, hvorfor forbedring i resultattilskud og reducering af overførsler er lavere (svarende til 8,1 helårspersoner) i 2020 og 2021.

6.4 Opsummering af økonomisk rationale

Som det fremgår nedenfor, så er der et årligt økonomiske potentiale på 5,9 mio. kr. i 2018-2019 og 4,6 i 2020-2021. Baggrunden for det højere potentiale i de to første år af budgetperioden er, at muligheden for at indgå

nye IGU-aftaler - og dermed kommunens mulighed for at hjemtage nye resultattilskud for dette - er begrænset til 2. kvartal 2019.

Tabel 8. Forbedringer i mio. kr. (netto)

Emne	Forbedring i mio. kr.				
	2018	2019	2020	2021	2018-2021
Forbedring resultattilskud (job og uddannelse)	3,4	3,4	2,7	2,7	12,2
Reducering overførsler (integrationsydelse) - netto	2,5	2,5	1,9	1,9	8,8
I alt	5,9	5,9	4,6	4,6	21,0

Note: I budgetperioden forventes årligt 536 borgere omfattet af integrationsprogrammet. Der regnes med en månedlig udgift til integrationsydelse på 7.229,94 kr. (årlig udgift på 86.759,28 kr.). Størrelsen af integrationsydelsen er afhængig af familietype (dvs. enlig/gift eller, forsørger/ikke forsørger, hjemmeboende under 30 år/over 30 år). De 10 personer, der forventes på at blive flyttet fra integrationsydelse til integrationsgrunduddannelsesforløb (IGU), svarer til 8,1 helårspersoner, da der udbetales integrationsydelse i skoleperioden af forløbet (20 uger fordelt over to år). Refusionsprocenten (28,91) er opgjort som et gennemsnit i perioden januar til august 2016 (bemærk faldende tendens i perioden). Der kan kun tegnes nye IGU-aftaler til og med 2. kvartal 2019, hvorfor forbedring i resultattilskud og reducering af overførsler er lavere (svarende til 8,1 helårspersoner) i 2020 og 2021.

7 Konklusion

På baggrund af analysen vurderes det, at der er et potentiale for at nedbringe forsørgelsesudgifterne og øge indtægterne for resultattilskud på integrationsområdet ved at få flere integrationsborgere i arbejde. Over hele budgetperioden 2018-2021 beløber potentialet sig til 21,0 mio. kr.

Potentialet understøttes af nylige lovgivningsændringer, herunder forlængelse af den periode, hvor kommunen har mulighed for at hjemtage resultattilskud for beskæftigelse og uddannelse samt en ny integrationsgrunduddannelse.

For at lykkes med at indfri potentialet og samtidig leve op til gældende lovgivning forslås det, at der arbejdes videre med den nuværende omlægning af integrationsindsatsen og at der samtidig igangsættes nye initiativer, som understøtter dette.

Det foreslås derfor:

- At integrationsborgere kommer i sprogpraktikker i starten af deres integrationsprogram og herefter målrettede jobpraktikker,
- At kommunen opretter 50 løbende sprogpraktikker til at supplere de private praktikker,
- At der i integrationsprogrammet fokuseres primært på udvalgte brancher i vejledning, vejledningsmateriale og valg af jobpraktikker,
- At der igangsættes et midlertidigt indsatsområde med Integrationsgrunduddannelse (IGU) i private virksomheder, som løber til og med 2. kvartal 2019,
- At der i samarbejde med VIBORGegnens Erhvervsråd gennemføres konkrete og hurtige afklarings- og opkvalificeringsforløb på udvalgte lokale virksomheder (”Spot på job”) med henblik på tilpasning af arbejdskraft til virksomhedernes konkrete behov,
- At der igangsættes forløb med iværksætterikurser for integrationsborgere i samarbejde med VIBORGegnens Erhvervsråd, og
- At opmærksomheden omkring brugen af sanktionering af integrationsborgere for fravær mv. skærpes fremover.